

14.07.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**14 Temmuz 2023
Cuma**

14.07.2023

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

14 Temmuz 2023 Cuma

YASAMA BÖLÜMÜ

TBMM KARARI

1382 Dilekçe Komisyonunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tatili ve Aravermesi Sırasında Çalışabilmesine İlişkin Karar

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU KARARLARI

— Hâkimler ve Savcılar Kuruluna Ait Kararlar

YÖNETMELİKLER

— Karadeniz Teknik Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Lisans Eğitim-Öğretim Sınav Değerlendirme ve Öğrenci İşleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

— Anayasa Mahkemesinin 13/12/2022 Tarihli ve E: 2019/87, K: 2022/158 Sayılı Kararı

USK'nin çiğ süt tavsiye fiyatı beklentileri karşılamadı

Ulusal Süt Konseyi'nin en son 9 ay önce açıkladığı çiğ inek sütü tavsiye fiyatını 8.5 TL'den 11.50 TL'ye yükseltmesi üreticiyi memnun etmedi.

ADANA/EKONOMİ

Ulusal Süt Konseyi'nden yapılan açıklamaya göre, 1 Ağustos'tan itibaren geçerli olmak üzere, yüzde 3,6 yağ ve yüzde 3,2 protein içeriğine sahip çiğ inek sütü tavsiye satış fiyatı 8,50 TL'den 11,50 TL'ye çıkarıldı.

Önceki gün bir açıklama yaparak fiyatın en az 13 lira olması gerektiğini belirten Adana Çiftçiler Birliği Başkanı Mutlu Doğru, gelinen noktayı "Çiğ süt üreticisi yine sütü alan aracı veya sanayicinin insafına terk edilecek" sözleriyle değerlendirdi.

Doğru, USK'nin açıkladığı çiğ süt satış fiyatı hakkında şu yorumu yaptı: "USK sonunda toplanarak çiğ süt tavsiye fiyatını internet sitesinden duyurdu. 1 litre çiğ süt maliyetini 10.54 TL olarak belirleyip, 11.50 TL fiyat açıkladı. Soğutma, nakliye üretici tarafından yapılırsa bu fiyata ilave edilerek ayrıca ödenecek. Ama sütün veriminin düştüğü yaz günü 3.6 yağ, 3.2 protein altında değerlerde olursa litrede 17 krş ceza kesilecek. Hem de 13 Temmuz'da açıklanan fiyat 1 Ağustos'tan geçerli olacak. Buğdayda, arpada olduğu gibi ve yakında mısırdaki gibi üreticinin zararı devlete yüklendi. USK 10.54 TL maliyet açıkladığı süte 11.50 TL fiyat tavsiye etti. Sanayicinin mesajı şu; biz ancak bu kadara alırız, aradaki farkı devlet primle ödesin! Peki çiğ süt destekleme primi ne kadar olacak? Aylık ödenecek mi? Soğutma ve nakliye giderini kim neye göre belirleyecek? Çiğ süt üreticisi yine sütü alan aracı veya sanayicinin insafına terk edilecek. Sektörümüz için hayırlı olsun demeyi çok isterdim.."

Rekolte beklentileri karşılayacak, iç piyasa ve ihracat canlanacak

Buğdayda rekoltenin 21 milyon, arpada ise 8 milyon tona ulaşması bekleniyor. Rekoltenin yüksek olmasıyla hem iç pazardaki ihtiyaçları karşılamada hem de ihracat artışına büyük katkı sağlanacağı öngörülüyor. Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektörü için belirlenen 13 milyar dolarlık yıl sonu ihracat hedefinin de yakalanması planlanıyor.

İMAM GÜNEŞ

Geçen yılı yüzde 25 artışla 11,5 milyar dolarlık ihracatla kapatan hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektörü, yılı 13 milyar dolarlık ihracatla tamamlamayı hedefliyor. Sektörün bu hedefine tarıma dayalı işlenmiş ürünler de önemli destek verecek. Özellikle buğdayda rekoltenin 20 milyon tonu aşması sektöre umut verdi. Üretimdeki artış neticesinde bu yıl 21 milyon ton buğday rekoltesi bekleniyor.

İhracatçılar bu kapsamda buğday üretimini yerinde incelemek ve tespitlerde bulunmak için sahaya indi. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, İstanbul Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (İHBİR) Başkanı Kazım Taycı'nın davetiyle Silivri'de buğday hasadına katıldı.

Geçen ay İstanbul Maden İhracatçıları Birliği (İMİB) Başkanı Rüstem Çetinkaya'nın davetiyle Bursa'daki bir maden ocağı için yer altına inen Gültepe, bu kez de yerin üstünü incelemiş oldu. TİM Başkanı Mustafa Gültepe, İMİB Başkanı Rüstem Çetinkaya, İHBİR Başkanı Kazım Taycı, İHBİR Yönetim Kurulu hasat programında

sektörün üretim kapasitesi, ihracat hedefleri ve gelecek planları hakkında değerlendirme yaptı.

“Kapasitelerimizi yüzde 90’a çıkarmalıyız”

Maden ve tarım sektörlerini yakından incelediklerini, bunu diğer sektörler için de yapacaklarını belirten TİM Başkanı Mustafa Gültepe, tarım sektörünün geçen yıl iyi bir çıkış yaptığını, bu çıkışı bu yılda devam ettireceklerini ifade etti. Gültepe, rekoltenin yüksek olmasının hem iç pazardaki ihtiyaçları karşılamada hem de ihracat tarafındaki artışlara çok büyük katkı sağlayacağını altını çizdi.

2028 yılı hedeflerine ulaşmak için stratejilerinden bahseden Gültepe, şunları söyledi: "Önce şirket bazında büyüme stratejisi yapıyor, sonra sektör bazında ihracatçı birliklerinin stratejisini oluşturuyoruz. Hedef rakamları, olası riskleri belirlemeye çalışıyoruz. Nasıl ki un ihracatında zirvedeysek, diğer sektörleri de nasıl birinci yapabileceğimiz üzerinde çalışmalıyız. Mevcut durumda kapasitelerimizi her sektör için yüzde 90'ın üzerine çıkarmalıyız. Kapasite kullanım oranları şu an düşük. Kapasitelerimizi doldurduğumuz zaman çok rahat bir şekilde 300 milyar doları yakalayabiliriz."

Yatırım finansmanı için destek çağırısı

Bu yıl buğdayda 21 milyon tonluk bir rekolte beklediklerini dile getiren İHBİR Başkanı Kazım Taycı, arpa tarafında ise 8 buçuk milyon tonluk bir rekolte tahmin ettiklerini belirtti. Ekim alanlarının daha fazla büyüdüğüne değinen Taycı, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bu da bizim ihracat şansımızı, imkanımızı daha fazla artırıyor. Biz ihracat hedefimiz olan 13 milyar dolarlık hedefimizi tutturacağımız kanaatindeyiz. Halihazırda finansmana ulaşım noktasında önemli sorunlarımız devam ediyor. Fakat bununla ilgili önemli çalışmalar olduğunu da gözlemliyoruz. Yeni yatırımlara ihtiyacımız var. Bunun için de yatırım finansmanı konusunda destek gerekiyor."

Önce tarım sonra maden vurgusu

Türkiye'nin en stratejik, en önemli sektörünün önce tarım akabinde madenin geldiğini dile getiren İMİB Başkanı Rüstem Çetinkaya, tarımın çok önemli girdileri arasında toprak, tohum, su ve bunun devamında da gübrenin geldiğini kaydetti. Mineral gübrelerin tamamının potasyum fosfat yani maden ürünü olduğunun altını çizen Çetinkaya, "Dolayısıyla tarım madensiz olmaz. Yerin altını da üstünü de planlayarak, stratejik değerlendirmek lazım. Aksi halde zengin topraklarımızın fakir bekçileri olmak zorunda bırakılırız. Biz bugün mineral gübrede şu anda maalesef dışa bağımlıyız. Bu anlamda gübre ihtiyacımızı da karşılamalı, daha çok maden ürünü üretmeliyiz" açıklamasını yaptı.

Avrupa'dan gelen talepler artabilir

Dolar kurunun bir düzeltme hareketi yaptığını ifade eden TİM Başkanı Mustafa Gültepe, yüksek kur değil sürdürülebilir ve enflasyon oranında artan bir kur beklediklerine dikkat çekti. İhracatın yarısının Avrupa'ya yapıldığını ve büyük bir pazar olduğunu vurgulayan Gültepe, "Son bir yılda Avrupa Birliği tarafında talepte daralmalar yaşanıyor. Özellikle Rusya ve Ukrayna savaşının etkilerinden dolayı ve Türkiye'deki maliyetlerin artması ile talepte düşme ve başka ülkelere kaymalar var. 2023'ün ilk 6 ayında Avrupa'ya yüzde 2,6'ya yakın bir artışımız oldu. Ama önümüzdeki dönemlerde hem siyasi ilişkilerin gelişmesi hem Türk insanının o bölgelerdeki olan yatırımları, ilişkileri ile de talebin artacağını düşünüyoruz. Talepte bir daralma, ekonomide de bir durgunluk olmazsa mevcut rakamların artacağını tahmin ediyoruz" dedi.

Eleman bulunamayınca bazı siparişler karşılanamadı

Sektörde ciddi anlamda çalışan sıkıntısı olduğunu dile getiren İHBİR Başkanı Kazım Taycı, "Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde fabrikalarımızda, tarlalarımızda vasıfsız işçi ararken dahi işçi bulmakta ciddi problemler yaşıyoruz. İşlenmiş tarım ürünleri grubu tarafında şekerli mamullerde, kakaolu mamullerde, unlu mamullerde ihracat tarafında ciddi siparişlerimiz var. Fakat yeterli personel bulamamaktan dolayı çalıştırmadığımız hatlarımız da var. Bununla da ilgili işte birtakım önlemlerin alınmasını talep ediyoruz" şeklinde konuştu.

Bakan Bolat'tan vergi açıklaması: Denklemi dengelemek zorundayız

İTO'nun temmuz ayı meclis toplantısında konuşan Ticaret Bakanı Ömer Bolat, vergi artışları konusunda; "Deprem bölgesinin ayağa kaldırılması için ek bütçe çıkarıldı vergiler artırıldı. Bunu yaparken de emekliler, işçiler ve memurlar için verilen vaatler de unutulmadı. Denklemi eşitlemek ve dengelemek durumundayız" dedi.

MERVE YİĞİTCAN

Yeni kabinenin Ticaret Bakanı Ömer Bolat, iş dünyası temaslarına aralıksız devam ediyor. Bakan Bolat, son olarak İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) temmuz ayı olağan meclis toplantısına katıldı.

Bakan yardımcıları ile toplantıya katılan Bakan Bolat, burada yaptığı açıklamalarda bakanlığın faaliyetlerine ilişkin açıklamalarda bulunurken, güncel ekonomik konulara ilişkin de açıklamalarda bulundu.

Kendisi de uzun yıllar iş dünyasında yer alan Bakan Bolat, bu zamana kadar masanın iş dünyası, eğitim ve sivil toplum tarafında yer aldığını, şu anda Ticaret Bakanı olarak masanın diğer tarafında bulunduğunu, bu nedenle bakanlığı iş dünyasına çok iyi tanıtmak istediklerini kaydetti. Bakanlığın çok güçlü bir teşkilat olduğunu, iyi eğitilmiş ve donanımlı bir kurmay kadrosu bulunduğunu aktaran Bakan Bolat, göreve geldikten hemen sonra hızlıca bakanlığı 2028 faaliyet ve hedeflediklerini hazırladıklarını aktardı.

Bakanlık 4 ana konusundan biri olan ihracatla ilgili konuşurken, hizmet ihracatının daha önceleri hiç konuşulmadığını hatırlatan Bakan Bolat, “Oysa biz dünyada hizmet ihracatında en rekabetçi ülkesiyiz. Turizm, taşımacılık, eğitim, sağlık ve bilişim hızlı gelişme kaydediyoruz ve ülkemize döviz kazandırıyoruz. Bunu neden döviz geliri saymayalım? Biz bakanlık olarak hizmetler ihracatını da ihracat faaliyetlerimiz içinde daha fazla gösterip vurgulayacağız. Çünkü sadece mal ihracatı ile para kazanmıyoruz. Sürdürülebilir ihracat artışı sağlamak önemli. Biz bunu yapıyoruz. 2002’de 36,1 milyar dolar olan mal ihracatımızı 2022 itibarıyla 7 katına çıkardık, 2028’de 400 milyar dolar hedef belirledik. 2 sene önce 59 milyar dolar hizmet ihracatımız varken geçen yıl bunu 90,5 milyar dolara çıkardık. Bu sene hedefimiz 120 milyar dolar. Küresel hizmet ihracatından aldığımız payı yüzde 1,5’a çıkarmayı hedefliyoruz. Bunu yaparken amacımız Türkiye’nin ticaretle büyümesi. Çünkü milli gelirimizin yüzde 66,67’si ihracattan geliyor. Bu önemli bir pay” ifadelerini kullandı.

Dış ticarete 2-3 yıla denge sağlanır

Bakanlığın bir diğer hedefinin de ithalatı dengeleme olduğunu vurgulayan Bakan Bolat, “Ekonomi büyürken ithalat da büyüyecek, ama burada dış ticarete denge önemli. En önemli handikapımız enerji, sadece geçen yıl 98 milyar dolar enerji ithal ettik. 2-3 sene içinde enerjide bir denge sağlayacağız. Burada nükleer enerji be yenilenebilir enerji çok önemli olacak. Burada ilerleyeceğimiz başarılarla dış ticaretteki dengesizliği aşağı çekeceğiz” dedi.

Türkiye’nin 2018’e kadar tek haneli enflasyonla istikrarlı bir büyüme sürecinde olduğunu, ancak pandemi sonrası süreçte bunun bozulduğunu anlatan Bakan Bolat, “Dünya da pandemi ile beraber 30 yıl sonra yeniden büyük bir enflasyonla tanıştı. Avrupa ve ABD’nin enflasyonu 10 katına çıktı. Aslında bu da gerçek enflasyon değil. Oralar da enflasyondan tarumar oldu, alım güçleri eridi. Bizde de yüzde 15’lerde tutulmaya çalışılan enflasyon yüzde 85,5 i gördü. 8 ay gibi kısa sürede bu enflasyon yüzde 38,25 e düşürüldü. Buna rağmen Türkiye büyüme ve istihdam artışında darbe almadı. OECD ve G-20’nin hep en yüksek büyüme sağlayan ilk iki ülkesinden biri olmayı başardık bu süreçte” dedi.

Toplumsal faydayı da düşünmek zorundayız

Bakanlık olarak iş dünyasından gelen her talebi çözmeyi çalışırken toplumsal fayda maksimizasyonunu da düşünmek zorunda olduklarını anlatan Bakan Bolat, “41 yıl iş hayatında yer aldım. Sizin tarafınızda olduğumuzda sürekli isteklerimiz oluyordu. Ben de 33 STK’da yer aldım, sürekli talep dile getirdi. Ama masanın burasına geçince bir dengeleme görevimiz var” dedi. Bu noktada iş dünyasının son vergi paketine yönelik eleştirilerine istinaden Bakan Bolat, şu ifadeleri kullandı: “20 yıldır çok güzel kamu mali disiplini sağlandı, kamu borçlanmasının milli gelire oranı yüzde 35... Peki geçen hafta alınan kararları neden aldınız dersiniz, 2023 bütçemiz 4,2 trilyon. Türkiye bütçesinin yarısı kadar rakamın depremden etkilenen 11 ile, özellikle de 4’üne harcanması gerekiyor. Hükümet bunu yapıyor. Kalıcı konutların yarısının planlaması yapıldı. 319 bin daire bir yıl bitmeden teslim edilecek. Bu nedenle ciddi bir bütçe açığı

14.07.2023

ortaya çıkacaktı, o nedenle 1,1 trilyonluk ek bütçe çıkarıldı, KDV oranları artırıldı, kurumlar vergisi yükseltildi. Ancak burada ihracat yapanlar için 5 puan indirim şeklinde bir pozitif ayrımcılık var. Bu da ihracat gelirlerini artırmak için yapıldı. Bunun adı 'deprem için milli dayanışma paketidir'. Bunu yaparken de emekliler, işçiler ve memurlar için verilen vaatler de unutulmadı. Enflasyondan zarar gören sabit gelirliler kesimin satın alma gücü korunmalıydı. Bu parametreler için de denklemleri eşitlemek yani dengelemek durumundayız.”

Net rezervler 4 haftada 16.34 milyar dolar arttı

Merkez Bankası net uluslararası rezervlerinde artış sürüyor. Net rezervler 16 Haziran haftasından sonra 4 haftada 16.34 milyar dolar arttı ve 13.2 milyar dolar seviyesine çıktı. Uzmanlar Merkez Bankası'nın döviz gelirlerini kuru tutmak için kullanmadığı gibi piyasadan döviz alımı yaptığını iddia etti.

Şebnem TURHAN

Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde düştüğü negatif seviyeden ve 2 Haziran haftasında gördüğü tarihi en düşük seviyenin ardından 7 Temmuz itibariyle 13 milyar 165,6 milyon dolara yükseldi. Geçen hafta 3 milyar 341 milyon dolar artan net uluslararası rezervlerde son dört haftada yaşanan artış ise 16 milyar 337 milyon dolar oldu.

Merkez Bankası'nın 7 Temmuz haftasında KKM dönüşleri için kamu bankaları üzerinden 1 milyar dolar satış yapmış ayrıca özel bankalara da KKM dönüşleri için ihtiyacı olan döviz sağlayacağını duyurmuştu. Piyasa uzmanları Merkez Bankası'nın ihracatçı döviz, reeskont gibi döviz gelirlerini artık dolar/TL kurunun stabilizasyonu için satmadığı gibi son haftalarda rezervleri güçlendirmek için piyasadan 4-5 milyar dolar seviyesinde döviz alımı yaptığını savundu. Merkez Bankası'nın 7 Temmuz itibariyle swap hariç rezervleri de -48.1 milyar dolara geriledi. Bir önceki hafta -50.3 milyar dolar seviyesinde bulunuyordu.

16 Haziran'a kadar 4 haftada 13.4 milyar dolarlık kayıp

Merkez Bankası net uluslararası rezervleri 14 Mayıs'taki seçim öncesinde döviz kurları için yapılan satışlarla birlikte 2002 yılından bu yana ilk kez eksi seviyeye inmişti. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turu öncesi ve sonrasında da satışlar devam etmiş, 12 Mayıs ile biten haftayı takip eden 4 haftada net rezerve kaybı 13 milyar 427 milyon doları bulmuştu. Ekonomi yönetiminin değişmesi rasyonel zemine dönüş sinyalleri ve rezervlerin güçlendirileceğine yönelik açıklamaların ardından ise 16 Haziran itibarıyla uluslararası net rezervler 473 milyon dolar ile yeniden pozitif bölgeye geçmişti. 23 Haziran haftasında 9.2 milyar dolar, 27 Haziran haftasında 9.8 milyar dolara ulaşan net uluslararası rezervler 7 Temmuz itibarıyla 13.2 milyar dolara yükseldi. Uzmanlar ve ekonomi yönetimi rezerv güçlendirme hamlelerinin süreceğine işaret etti.

Toplam rezervler 110.42 milyar dolara yükseldi

Merkez Bankası toplam rezervleri ise 7 Temmuz haftası itibarıyla 110 milyar 416 milyon dolara yükseldi. 27 Haziran haftasında toplam rezervler 108.6 milyar dolar seviyesindeydi. Merkez Bankası altın rezervleri 27 Haziran haftasındaki 41.43 milyar dolardan 7 Temmuz itibarıyla 40.6 milyar dolara gerilerken, brüt döviz rezervleri ise 59.6 milyar dolardan 62.3 milyar dolara çıktı.

Merkez Bankası haftalık para ve banka verilerine göre yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatı parite etkisinden arındırılmış olarak 7 Temmuz haftasında 453 milyon dolar arttı. Gerçek kişilerin döviz mevduatı parite etkisinden arındırılmış olarak 150 milyon dolar, tüzel kişilerin döviz mevduatı da parite etkisinden arındırılmış olarak 303 milyon dolar büyüdü.

KKM yeni zirvesinde, kredi artışı durdu

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun haftalık verilerine göre 7 Temmuz haftasında kur korumalı mevduat hesabı büyüklüğü 2 trilyon 846 milyar 675 milyon lira ile rekor tazeledi. Haftalık 107.3 milyar lira artan KKM hesapları yılın en güçlü dördüncü artışına imza attı. KKM haftalık olarak en hızlı 12 Mayıs haftasında 143.6 milyar lira artış göstermişti. 28 Nisan'da 137.8 milyar lira, 14 Nisan'da ise 113.8 milyar liralık artışlar yaşanmıştı.

BDDK verileri kredi artışının neredeyse durduğunu da ortaya koydu. 7 Temmuz itibarıyla bankacılık sektöründe toplam krediler 9 trilyon 996.5 milyar liraya geldi. Bir önceki hafta 9 trilyon 986.5 milyar lira seviyesinde bulunuyordu. Haftalık toplam kredi büyümesi sadece 10 milyar lira oldu. Toplam kredi büyümesinde 18 Mayıs haftasındaki 3.8 milyar liralık daralmanın ardından yılın en düşük haftalık artışı yaşandı.

Ticari krediler küçüldü

Sektörde 7 Temmuz itibarıyla ticari ve diğer krediler 7 trilyon 816 milyar liraya çıktı. Bir önceki hafta 7 trilyon 817.6 milyar lira seviyesindeydi. Haftalık olarak ticari krediler 1.54 milyar lira azaldı. Sektörün bireysel kredi kartları 785.3 milyar liradan 788.2

14.07.2023

milyar liraya yükselirken, tüketici kredileri de 1 trilyon 383,6 milyar liradan 1 trilyon 392,3 milyar liraya sınırlı büyüme yaşadı.

Bankacılık sistemi mevduatları da 11 trilyon 638,3 milyar liradan, 11 trilyon 787,3 milyar liraya yükseldi mevduat artışının büyük kısmı kur korumalı mevduattaki büyümeden kaynaklandı.

Bankaların bilanço içi yabancı para pozisyonu da 27 Haziran haftasındaki -734.92 milyar liradan -776.7 milyar liraya çıktı.

Yabancıların 5 haftalık net hisse alımı 1.33 milyar dolar

Merkez Bankası haftalık menkul kıymet istatistikleri yabancı yatırımcılarının son 5 haftadır TL hisse senetlerinde net alıcı olduklarını ortaya koydu. 7 Temmuz haftası itibariyle yabancı yatırımcılar hisse senetlerinde 231.4 milyon dolarlık alım yaptı. Böylece 9 Haziran haftasından bu yana yabancıların hisse senetlerindeki net alımı 1 milyar 328 milyon dolara yükseldi. Devlet iç borçlanma senetlerinde de yabancı yatırımcı son üç haftadır net alıcı. Geçen hafta da 57 milyon dolarlık net alım geldi. Ancak DİBS'te yabancıların alımı oldukça sınırlı. Üç haftalık net alım sadece 98.3 milyon dolar oldu. 7 Temmuz haftası itibariyle yabancıların hisse senedi sotakları bir önceki haftaki 22 milyar 493,6 milyondan 24 milyar 225,4 milyona, DİBS stoku 882.8 milyondan 948.4 milyona yükseldi.

KKM hesapları 3 trilyon liraya dayandı

KKM hesapları 7 temmuz itibariyle, haftalık 107.3 milyar lira artarak 2,85 trilyon lira ile rekor tazeledi ve böylelikle 3 trilyon liraya yaklaşmış oldu.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun haftalık verilerine göre 7 Temmuz haftasında kur korumalı mevduat hesabı büyüklüğü 2 trilyon 846 milyar 675 milyon lira ile rekor tazeledi. Haftalık 107.3 milyar lira artan KKM hesapları yılın en güçlü dördüncü artışına imza attı. KKM haftalık olarak en hızlı 12 Mayıs haftasında 143.6 milyar lira artış göstermişti. 28 Nisan'da 137.8 milyar lira, 14 Nisan'da ise 113.8 milyar liralık artışlar yaşanmıştı.

BDDK verileri kredi artışının neredeyse durduğunu da ortaya koydu. 7 Temmuz itibariyle bankacılık sektöründe toplam krediler 9 trilyon 996.5 milyar liraya geldi. Bir önceki hafta 9 trilyon 986.5 milyar lira seviyesinde bulunuyordu. Haftalık toplam kredi büyümesi sadece 10 milyar lira oldu. Toplam kredi büyümesinde 18 Mayıs haftasındaki 3.8 milyar liralık daralmanın ardından yılın en düşük haftalık artışı yaşandı.

Ticari krediler küçüldü

Sektörde 7 Temmuz itibariyle ticari ve diğer krediler 7 trilyon 816 milyar liraya çıktı. Bir önceki hafta 7 trilyon 817.6 milyar lira seviyesindeydi. Haftalık olarak ticari krediler 1.54 milyar lira azaldı. Sektörün bireysel kredi kartları 785.3 milyar liradan 788.2 milyar liraya yükselirken, tüketici kredileri de 1 trilyon 383,6 milyar liradan 1 trilyon 392,3 milyar liraya sınırlı büyüme yaşadı.

Bankacılık sistemi mevduatları da 11 trilyon 638,3 milyar liradan, 11 trilyon 787,3 milyar liraya yükseldi mevduat artışının büyük kısmı kur korumalı mevduattaki büyümeden kaynaklandı.

Bankaların bilanço içi yabancı para pozisyonu da 27 Haziran haftasındaki -734.92 milyar liradan -776.7 milyar liraya çıktı.

Bankacılık sektörü kredi hacmi 9,10 trilyon lira oldu

Bankacılık sektörünün kredi hacmi, geçen hafta 10 milyar 11 milyon lira artarak 9 trilyon 996 milyar 538 milyon liraya yükseldi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan haftalık bültene göre, sektörün kredi hacmi 7 Temmuz itibarıyla 10 milyar 11 milyon lira arttı. Söz konusu dönemde toplam kredi hacmi 9 trilyon 986 milyar 527 milyondan, 9 trilyon 996 milyar 538 milyona yükseldi.

Bankacılık sektöründeki toplam mevduat (bankalararası dahil), geçen hafta 149 milyar 44 milyon lira arttı. Söz konusu haftada yüzde 1,3 artan bankacılık sektörü toplam mevduatı, 11 trilyon 787 milyar 331 milyon lira oldu.

Tüketici kredileri 1 trilyon 392 milyar 321 milyon lira oldu

Verilere göre, tüketici kredileri tutarı, 7 Temmuz itibarıyla 8 milyar 732 milyon lira artışla 1 trilyon 392 milyar 321 milyona yükseldi. Söz konusu kredilerin 438 milyar 966 milyon lirası konut, 82 milyar 819 milyon lirası taşıt ve 870 milyar 536 milyon lirası ihtiyaç kredilerinden oluştu.

Söz konusu dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 2 milyar 346 milyon lira azalarak 1 trilyon 181 milyar 364 milyon liraya geriledi. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları da 2 milyar 886 milyon lira artarak 788 milyar 159 milyon lira oldu. Bireysel kredi kartı alacaklarının 390 milyar 294 milyon lirası taksitli, 397 milyar 865 milyon lirası taksitsiz oldu.

14.07.2023

Yasal öz kaynaklar arttı

BDDK haftalık verilerine göre, bankacılık sektöründe takipteki alacaklar, 7 Temmuz itibarıyla bir önceki haftaya göre 763 milyon lira artarak 168 milyar 932 milyon liraya yükseldi. Söz konusu takipteki alacakların 145 milyar 312 milyon lirasına özel karşılık ayrıldı.

Aynı dönemde bankacılık sistemindeki yasal öz kaynaklar 265 milyon lira artışla 1 trilyon 962 milyar 7 milyon lira oldu.

Petrol haftayı primle kapatma yolunda

Küresel enerji piyasalarında petrol, üretim cephesindeki sıkışıklık nedeniyle üst üste üçüncü haftayı da yeşilde kapatmaya hazırlanırken, fiyatların varil başına 100 doları aşabileceği konuşulmaya başlandı.

Petrol fiyatları, Libya ve Nijerya'daki arz kesintileri, ABD enflasyonunun düşmesinin petrol talebini artacağı umutlarıyla yükselerek Nisan ayından bu yana ilk kez üst üste üçüncü haftalık kazancını elde etmeye yolunda.

Aylık %9 arttı

Haftanın son işlem gününün sabah seansında Brent tipi ham petrol vadeli işlemleri varil başına 81,41 dolara yükseldi. ABD gösterge Batı Teksas (WTI) vadeli ham petrol %0,1 artışla 76,98 dolara çıktı. Bu ay yaklaşık %9 yükselen her iki gösterge de üst üste dördüncü seansta da yükselme yolunda ilerliyor.

Perşembe günü, Libya'daki bazı petrol sahaları, eski bir bakanın kaçırılmasını protesto eden yerel bir kabile tarafından kapatıldı. Dünya enerji devi Shell, bir terminaldeki potansiyel sızıntısı nedeniyle Nijerya'nın Forcados ham petrol yüklemelerini askıya aldı.

ANZ Research, sadece Libya'daki protestoların piyasadan günde 250.000 varilden fazla petrolü çekebileceğini söyledi.

Arz sıkışıklığı fiyatları destekliyor

Reuters'a konuşan OANDA analisti Edward Moya, "Ham petrol fiyatları, Libya ve Nijerya'nın kesintilerle uğraşması ve Rusya'nın ham petrol ihracatının nihayet azalmasıyla petrol piyasasının çok sıkılaşacağı beklentilerinden destek alıyor" dedi.

Dünyanın en büyük petrol ihracatçıları olan Suudi Arabistan ve Rusya bu ay, geçen yılın Kasım ayından beri uygulanan petrol kesintilerini artırma konusunda anlaşarak ham petrol fiyatlarına daha fazla destek sağladı.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) Perşembe günü 2023 yılı için petrol talebi tahminini yükselterek talebin 2024 yılında %2,2 artmasını beklediğini açıkladı.

"Fiyatlar 100 doların üstüne çıkabilir"

National Bank of Australia yayımladığı bir araştırma notunda, OPEC'in tahminlerinin gerçekleşmesi halinde petrol fiyatlarının varil başına 100 doların çok üzerinde seyretmesini beklediğini ve ABD dolarının değer kaybetmesinin emtia fiyatlarını desteklemeye devam ettiğini belirtti.

Milyonlar iş arıyor sektörler eleman

Bir yanda yüzde 26'ları bulan işçilik maliyetleri diğer yanda ise işçi bulamama sorunu...Başta üretim sektörleri olmak üzere Türk iş dünyası nitelikli ve ara eleman sıkıntısı yaşıyor.

Nurdoğan ARSLAN ERGÜN

Bir yanda binlerce kişi iş ararken diğer yanda da birçok sektör eleman arıyor. Başta imalat sektörleri olmak üzere hemen her alanda hem nitelikli hem de ara eleman açığı büyüyor. Özellikle tekstil-konfeksiyon, makine, turizm, inşaat gibi emek yoğun sektörlerde kalifiye ve ara eleman açığı yüzde 30'ları aşmış durumda.

Yıllardır süregelen 'yetişmiş eleman' sıkıntısına EYT düzenlemesi ve yetersiz bulunan maaşlar da eklenince birçok iş kolunda çalışan bulmak ana sıkıntı haline geldi. Firmaların birçoğu gelecek 6 ayda istihdamını arttırmayı planlıyor ancak aradığı nitelikte işgücünü bulmakta sıkıntı yaşıyor.

Hemen her firma, nitelikli işgücü bulmakta zorlanırken turizm, gıda, temizlik gibi sektörlerde eleman arayışı yüzde 28 ila 49 oranında değişiyor. TÜİK'in son verilerine göre istihdam edilenlerin sayısı 2023 Mayıs ayında bir önceki aya göre 63 bin kişi artarak 31 milyon 716 bin kişiye ulaşsa da Türkiye'de 8 milyon 567 bin işsiz bulunuyor. Bu dönemde işverenin sadece ara eleman talebi ise 130 binleri aşmış durumda.

"Hemen her sektörde çalışan gücüne ihtiyacımız var" diyen Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, nitelikli eleman açığına dikkat çekti. İstanbul Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (İHBİR) Başkanı

Kazım Taycı, “Ne fabrikada ne tarlada çalışacak kişi bulamıyoruz” dedi. Taycı'ya göre, artan sosyal yardım destekleri insanları çalışmaktan uzaklaştırıyor.

Son artış ile asgari ücret net 11 bin 402 liraya çıkarıldı. Sektörlerine ve pozisyonlarına bağlı olarak daha yüksek maaşlı kesimde de benzer artış beklentisi oluştu. Eleman açığının yüksek maaş beklentisinden kaynaklandığını söyleyen birçok işverene göre, kimi maaşı yeterli bulmuyor, kimi çalışma saatlerini beğenmiyor, en önemlisi de gençler üretim sektörüne girmek istemiyor.

Turizmde istihdam bürosu da çare olamıyor

En önemli sorunlarının başında istihdamın geldiğini söyleyen Türkiye Otelciler Birliği (TÜROB) Başkanı Müberra Eresin, “Pandemi sonrası bırakın geçici çalışanları kadrolu çalışan bile bulmakta çok zorlanıyoruz. Turizm sektöründe şu anda yaklaşık 1 milyon 200 bin kişi çalışıyor. Bunun 350 bini konaklama sektöründe ve şu anda bu sayının yüzde 20-25 daha fazlasına ihtiyaç olduğu halde açığı kapatamıyoruz” dedi.

Özel istihdam bürolarının turizm sektörüne hizmet vermediğinden yakınan Müberra Eresin, şöyle devam etti: “Daha çok sanayi için kurulmuş gibiler. Sektör şu günlerde zor durumda. Yurt dışından personel getirmeye çalışan üyelerimiz de izinleri almakta çok zorlanıyor.

Özel istihdam bürolarının turizm sektörüne de hizmet verebilmesi noktasında sayılarının artması için yeni düzenlemelere ihtiyaç var. Yabancı çalıştırma izinleri prosedürlerinin en azından konaklama sektörü çalışanları için kolaylaştırılması sektöre bu dönemde büyük destek olacak. İleriye doğru bu sıkıntı sektörü daha da zorlayacak.”

Mühendisler kayıtdışına kayıyor, açık büyüyor

Makine sektörü olarak nitelikli işgücü ve mühendise olan ihtiyacın her geçen gün arttığını söyleyen Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) Başkanı Kutlu Karavelioğlu, “Makine sektörünün toplam istihdamı 400 bini buluyor. Mart 2023 sonrasında 12-13 bini EYT'li çalışmamız işten ayrıldı” dedi.

ArGe merkezleri ile üretim, planlama, dijital yönetim gibi alanlarda nitelikli personel bulmanın ya da tutmanın zor olduğunu söyleyen Karavelioğlu, “Yurt dışına transfer olanların yanı sıra evden yabancı firmalara çalışmayı tercih eden yazılımcıların çokluğu da ayrı bir sorun. Bunun kayıt dışı oluşu, ayrı bir cazibe de yaratıyor” dedi.

Ambalajda gençler üretimi tercih etmiyor

Kağıt, Karton Ambalaj Sanayicileri Derneği (KASAD) Başkanı Alican Duran, “İmalata dayalı birçok sektör gibi biz de son yıllarda yetişmiş eleman sorunu yaşıyoruz. Gençler üretim alanına girmediği sürece yaşayacağız gibi duruyor” dedi.

Sektörün bugünkü temel ihtiyacını, üretim sahasında çalışacak teknik ara eleman olarak açıklayan Duran, "Bu ise Milli Eğitim politikalarının değişimi, meslek okullarının reorganizasyonu, çağa uygun hale getirilmesi ve büyük bir zihniyet değişimini gerektiriyor. Yoksa yakında yüksek teknoloji dijital makineleri çalıştıracak elemanlar bulamamız çok zor hale gelecek" diye konuştu.

Tekstil ve hazır giyimde kayıplar artıyor

Yarattığı ekonomik değer ve istihdama katkısı ile hazır giyim sektörünün lokomotif sektörlerden biri olduğunu vurgulayan Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği (TGSD) Başkanı Ramazan Kaya, "2022 verilerine göre Türkiye'de 26 bin 62 hazır giyim üreticisi firma var.

Firmalarımız 81 ile yayılmış durumda, dolayısıyla her şehirde istihdam sağlıyoruz" dedi. Hazır giyim sektörünün Nisan 2023'te istihdam sayısının 690 bin kişi olduğunu aktaran Kaya, "Bu sayı, tekstil sektörü dahil edildiğinde 1.2 milyona, AVM, perakende ve diğer hizmetler de dahil edildiğinde 2 milyon kişiye yükseliyor" bilgisini verdi.

İşçilik maliyetlerindeki artış nedeniyle Eylül 2022'den bu yılın nisan ayına kadar son 7 ayda istihdam kaybının 45 bine ulaştığını kaydeden Kaya, şunları söyledi: "Asgari ücret, yemek, servis ücretleri ve kreş desteğiyle birlikte bir işçinin gideri bugünkü döviz kuruyla 750 doları buluyor. Asgari ücrette sağlanan desteklerin artırılarak korunması çok önemli. İstihdam gücümüzü korumak için yılsonuna kadar kısa çalışma ödeneği kullanımının sağlanması da sektörümüze nefes aldıracak."

Deride, 2 binden fazla açık oluştu

Deri ve deri mamulleri sektörünün 2023 Nisan ayı itibarıyla doğrudan 75 bin kişiye istihdam sağladığını açıklayan İstanbul Deri ve Deri Mamulleri İhracatçıları Birliği (İDMİB) Başkanı Güven Karaca, dolaylı çalışanlarla bu sayının en az 250 bin olduğunu söyledi. Hedeflere ulaşabilmek adına nitelikli insan gücüne büyük ihtiyaç duyduklarını ifade eden Karaca, "Yalnızca nicelik değil nitelik anlamında da istihdamın artırılmasını önemsiyoruz" dedi. Sektörün 2022 yılı Aralık ayını 82 binden fazla kişiye istihdam sağlayarak kapattığını kaydeden Karaca, "2023 Nisan ayı itibarıyla 75 bin kişiye geriledi.

Son yıllarda bu avantajımızı kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyayız. Sektöre yeni nesli kazandırmaya çalışırken yetişmiş işgücümüzün sektörden kopması büyük bir kayıp" diye konuştu. Karaca, işçilik giderlerinin, girdi maliyetlerinin yüzde 15 ila 40'ını oluşturduğunu aktardı.

Kimyada ara eleman ihtiyacı artıyor

İstanbul Kimyevi Maddeler ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (İKMİB) Yönetim Kurulu Başkanı Adil Pelister, sektörde 417 binin üzerinde çalışan bulunduğunu kaydetti. Ara

eleman ve nitelikli eleman ihtiyacı bulunduğunu söyleyen Pelister, "Ar-Ge merkezlerinin geliştirilmesine, üniversitelerde alt sektörlere yönelik bölümler kurulması beklentilerden bazıları. Sektörel meslek liselerinin yaygınlaştırılması, kimya ihtisas üniversitelerinin kurulması da sektörümüzün nitelikli ara eleman sorununa çözüm olacaktır. Meslek Yüksek Okulu öğrencilerine uzun dönemli staj imkanı ile nitelikli çalışan sayısı arttırılmalı" dedi.

Mobilyada sosyolog tasarımcı aranıyor

Türkiye'de toplamda yaklaşık 43 bin mobilya üreticisi bulunduğunu açıklayan Mobilya Dernekleri Federasyonu (MOSFED) Başkanı Ahmet Güleç, sektörün gençler bazında istihdam problemi yaşadığını kaydetti. Özellikle imalatta çalışacak gençlere ihtiyaç duyulduğunu ifade eden Güleç, şöyle devam etti: "Dünyaya açılmış bir sektör olarak mobilya kültürü ve alışkanlıklarına odaklanabilmek, dünya pazarında daha çok var olabilmek için sosyologlara, tasarımcılara ve psikologlara da ihtiyaç duyuyoruz."

Armatürde istihdam kaybı hızlandı

Armatürün 100 bin kişinin üzerinde istihdam sağladığını açıklayan ARMATÜR Derneği Başkanı Gökhan Turhan, "İhracat pazarlarında yaşanan daralmanın yanı sıra rakip ülkelere göre yüksek maliyetler nedeni ile sipariş kaçırarak sektörlerden biri olarak yaşanan küçülmeye EYT düzenlemesi eklenince istihdam kaybımız hızlandı" dedi. Turhan, işçilik payının yüzde 20-25 arasında değiştiğini belirtti. Sektörün kalifiye eleman bulmakta zorluk çektiğini dile getiren Turhan, "Eğitim ve yetenek geliştirme programlarına yatırım yapılmalıdır" diye konuştu.

“Şu hisse tavan tavan gidecekmiş, alayım mı?”

Alaattin AKTAŞ

14 Temmuz 2023 Cuma

Bir hafta kadar önce bir arkadaşım aradı ve “Sana iki soru soracağım” diyerek doğrudan konuya girdi.

“Sence Borsa endeksi nereye kadar yükselir?”

“Nereden bileyim” diyerek gülümsedim.

“Bir kere bu konuda kimse kesin bir şey söyleyemez, hele ben hiç söyleyemem. Borsa konusunda uzman çok sayıda isim var, bence sen onların ne söylediklerine kulak ver ama yine de duyacaklarını, okuyacaklarını bir süzgeçten geçir, bir yatırım düşünüyorsan ona göre karar ver.”

Borsa endeksi hiçbir şeymiş, asıl soru daha sonra geldi:

“Şu hisse tavan tavan gidecekmiş, çok yükselecekmiş, alayım mı, ne dersin?”

“Ben o hisse senedini hiç duymadım desem!”

Sanki birkaç saniyelik bir sessizlik oldu telefonda...

Arkadaşım, adeta “Bir de ekonomi yazarı olacaksın, nasıl bilmezsin” diye düşünürcesine sustu.

“Bilindik bir şirket değil o, ben de duymadım” diye tekrarladım. “Sen araştırdın mı, ne yapıyor bu şirket ve bilançosu nasılmış?”

“Yok” dedi arkadaşım, “Ama çok yükselecekmiş, öyle diyorlar”.

Tipik bir “Komşumun kuzeninin kocası duymuş” ya da “Geçen kafeteryada otururken yan masada hararetle bu hisse öneriliyordu” türü bir durum söz konusu gibiydi.

“Ben şirketle ilgili bilgi bulmaya çalışayım” dedim arkadaşşıma.

Ama kayda değer bir bilgi bulamadım. Borsa verilerinde şirketin fiyat kazanç oranı da, piyasa değeri/ defter değeri oranı da sıfır görünüyordu. Çünkü şirket halka henüz açılmıştı ve bilançosuna ilişkin sağlıklı veri yoktu. Şirket kar mı etmiş, zarar mı, belli değildi. Şirketin sayfasına girip baktım, bazı çeyrekler için veri yer almıyordu bile. Çok detaylı araştırma yapmak için vaktim de yoktu; bulduklarımı, daha doğrusu bulamadıklarımı arkadaşşıma söyledim ve tabii ki o hisse senedini alıp almama kararını kendisine bıraktım.

Beni de aldı mı bir merak!

Sonra merak ettim, acaba o hisse senedi gerçekten yükselecek miydi, izlemeye başladım. Arkadaşıma “bilgi” veren haklı çıkmıştı, söylediği hisse senedi her gün tavan tavan gitti ve hala gidiyor. Öyle ki seans açılıyor ve hisse anında tavan fiyata oturuyor ve öyle devam ediyor.

Bu hisseyi izlerken borsada en çok yükselen tüm hisseleri de gözleme fırsatım oldu tabii ki. Bir tek bu hisse değildi ki, her gün neredeyse yirmi kadar şirket tavan fiyata çıkıyordu.

Sonra merakım iyice arttı, günlerce tavan fiyattan işlem gören bu şirketlerin karlılıkları ile fiyat kazanç ve piyasa değeri/defter değeri gibi klasik verilerine baktım.

Bazı şirketlerin fiyat kazanç oranı sıfırdı, çünkü şirket zarardaydı. Bazılarında 100'lü, 500'lü, 1000'li fiyat kazanç oranları vardı, çünkü kar öylesine düşüktü ki fiyat 100 yıllık, 500 yıllık, 1000 yıllık kara eşit hale gelmişti.

Herhalde bu hisse senetlerini alanlar şirketin karını gözetmiyorlardı. O zaman devreye başka etkenler giriyordu.

Ne bileyim; şirket gelecekte çok kâr edecekti, örneğin çok iyi anlaşmalar yapmış, çok büyük bir buluşa imza atmıştı...

İyi de Türk borsasında bu durumda yirmi şirket olabilir miydi, her gün tavan fiyattan işlem görsün!

Ama bu demek değildi ki fiyatı çok hızlı artan tüm şirketler aynı durumda. Göstergeleri makul olan ve fiyatı hızla yükselen şirketler de var.

Saadet zincirine dönmesin!

Bir dönem mevzuattaki boşluktan da yararlanan saadet zincirleri türemişti. Sistem ancak yeni üyeler katıldığı takdirde devam edebiliyor ve sisteme katılanlar da yeni üye bulabildikleri sürece para kazanabiliyordu. Ama önünde sonunda yeni katılımlar kesiliyor ve sisteme son girenler kaptırdıkları parayla kalıyordu.

14.07.2023

Borsa ile saadet zincirleri hiç kuşku yok ki aynı şey değil. Bir kere hisse senedi alan bir şirkete ortak oluyor. Ama o şirketin ederi 100 birimken siz fiyat 1000 birim düzeyine geldiğinde ortak olmuşsanız, çok pahalı bir yatırım yapmışsınız demektir ve şirketin değeri gerçek düzeyine indiğinde çok büyük zarara uğrarsınız. Sonra yıllarca şirket değerinin sizin aldığınız değere gelmesi için beklersiniz.

O yüzden boş yere “Pazardan aldığınız domatesi bile seçiyorsunuz, binlerce liranızı yatırdığınız şirketleri de zahmet olmazsa biraz araştırın” denmiyor ya...

Artacak diye bilgi ya da tüyo geliyor ve hisse senedi alınıyor. Bir süre artış da yaşanıyor, gerçekçi bir yanı olmasa da. Ama gün geliyor ve kaçınılmaz son... Günlerce tavan tavan giden hisse, bu kez de taban taban dibe oturuyor.

Niye BİST 100, BİST 30 var?

Klasiktir, her alanda getiri potansiyeli ne kadar yüksekse, risk de o kadar yüksektir.

Kazanma şansının hiç olmadığı düşünülen ata oynarsanız paranızı büyük olasılıkla kaybedersiniz ama ya o at kazanırsa, çok para kazanırsınız.

Borsada tüm hisse senetleri niye aynı kategoride görülmüyor? Niye BİST 100 var, niye BİST 30 var? Belli kriterleri sağlayan şirketler bu şekilde gruplandırılıyor.

Dün bu yazıyı yazdığım saatlerde yirmi kadar şirket tavan fiyattan işlem görüyordu ama bu şirketlerin hiçbiri BİST 100 endeksine dahil değildi. Niye diye düşünmek gerekmez mi?

Doğrudan yatırımda tersine eğilim

Naki BAKIR

14 Temmuz 2023 Cuma

Küresel yatırımcıların Türkiye’de tesis kurma ya da satın alma, modernize etme, üretim yapma yoluyla yaptıkları ve istihdam, teknoloji transferi, ihracat imkanları yaratarak milli gelir büyümesine katkı yapan doğrudan sermaye yatırımı girişleri azalırken, Türk sermayesinin yurt dışına göçü hızlanıyor.

Doğrudan yatırımlar (Ocak-Mayıs; Milyon \$)			
	2022	2023	Değ. (%)
DOĞRUDAN YATIRIMLAR	-3.442	-2.003	-41,8
Türklerin Y. Dışına Yat. (Net Varlık Edinimi)	1.760	2.381	35,3
-Sermaye	1.609	2.004	24,5
Yatırım	1.792	2.092	16,7
Tasfiye	183	88	-51,9
-Diğer Sermaye (Net)*	151	377	149,7
Yabancıların TR'ye Yat. (Net Yükümlülük Oluşumu)	5.202	4.384	-15,7
-Sermaye	2.796	2.181	-22,0
Yatırım	3.289	2.301	-30,0
Tasfiye	493	120	-75,7
-Diğer Sermaye (Net)*	129	245	89,9
Gayrimenkul (Net)	2.277	1.958	-14,0
Gayrimenkul hariç net yükümlülük oluşumu	2.925	2.426	-17,1

* Türk firmalarının yurt dışı; yabancı firmaların Türkiye'deki grup şirketlerine verdiği krediler ve geri ödemeler.

Merkez Bankası'nın ödemeler dengesi verilerine göre, karşılığında vatandaşlık verilmesinin de etkisiyle son yıllarda hızlı artış gösteren yabancıların Türkiye'de

gayrimenkul satın alımı için getirdikleri döviz girişleri hariç tutulduğunda, bu yılın ilk beş ayında, yabancı doğrudan yatırım girişi 2,4 milyar dolarla, aynı dönemde Türk sermayesinin yine doğrudan yatırımlar için ülke dışına çıkardığı döviz hacmiyle yaklaşık aynı düzeyde kaldı.

Buna göre, yüksek düzeyde döviz açıklarının oluştuğu ulusal ekonomide dış kaynak ihtiyacı had safhaya çıkarken, doğrudan yatırımlar cephesinde çıkan Türk sermayesi, giren yabancı sermayeyi yakaladı.

Giden artıyor, gelen azalıyor

Türk sermayesinin yurt dışına doğrudan yatırım için kaynak transferi, ocak-mayıs döneminde 2 milyar 92 milyon dolar oldu, 88 milyon dolarlık tasfiye düşülünce net transfer 2 milyar 4 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti. Söz konusu yatırımlar, geçen yılın eş dönemine göre yüzde 24,5 artış gösterdi.

Bu dönemde Türk firmaları yurt dışındaki grup şirketlerine kredi ve geri ödeme olarak da 377 milyon dolar aktardı. Böylece Türk sermayesinin doğrudan yatırımlar kapsamında beş ayda yurt dışına çıkardığı toplam kaynak (Net varlık edinimi) geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 35,3 artarak 2 milyar 381 milyon dolar oldu.

Küresel yatırımcıların aynı dönemde Türkiye'ye doğrudan sermaye yatırımı için getirdikleri net kaynak ise tasfiyeler düştükten sonra 2 milyar 181 milyon dolar olurken, buradaki grup şirketlerine 245 milyon dolarlık kredi kullandırmaları da dahil edildiğinde 2 milyar 426 milyon dolar olarak gerçekleşti. Söz konusu dış kaynak girişi geçen yılın aynı dönemindeki yüzde 17,1 altında kaldı.

Beş ayda 2 milyar dolarlık konut satış

Ülke ekonomisine; cari açığın sağlıklı finansmanının yanı sıra yeni teknoloji girişi, üretim, istihdam ve ihracatta artışlar gibi kalıcı katkıları olan doğrudan sermaye yatırımlarının aksine, satın alma için para getirilen bir seferlik paranın katkısından ibaret kalan yabancıya gayrimenkul satışları ile elde edilen kaynak ise beş ayda 1 milyar 958 milyon dolar oldu.

Gayrimenkul alımları da dahil edildiğinde yabancıların Türkiye'de toplam varlık edinimi, diğer deyişle Türkiye'nin "net yükümlülük oluşumu" beş aylık dönemde 4 milyar 384 milyon dolar oldu. Bu hacmin yüzde 44,7 ile yaklaşık yarısı, Orta Doğu kökenliler başta yabancılara konut satışlarından sağlandı.

Cari açık finansmanına katkı tükeniyor

Türklerin yurt dışına doğrudan yatırımları, yabancıların gayrimenkul de dahil Türkiye'ye doğrudan yatırım girişlerinden düşüldüğünde, beş ayda Türkiye ekonomisine net döviz girişi 2 milyar 3 milyon dolar oldu.

Bu da yaklaşık olarak gelen toplam kaynağın gayrimenkul kısmına denk. Buna göre, beş ayda 37,7 milyar dolara ulaşan cari işlemler açığının finansmanında, konut satışları hariç tutulduğunda, doğrudan yatırımlar cephesinden gelen net katkı sadece 45 milyon dolar oldu.

En çok sermaye göçü ABD'ye

Türk girişimcilerin, ocak-mayıs döneminde doğrudan yatırım için yurt dışına kaynak aktardığı ülkelerin başında 549 milyon dolarla ABD geldi. Beş ayda yurt dışına yapılan brüt 2 milyar 92 milyon dolarlık yatırımdan bu ülke yüzde 26,2 pay aldı.

Yatırım tutarında bu ülkeyi 456 milyon dolar ve yüzde 21,8 payla Hollanda, 213 milyon dolar ve yüzde 10,2 payla İngiltere, 148 milyon dolar ve yüzde 7,1 payla Birleşik Arap Emirlikleri, 115 milyon dolar ve yüzde 5,5 payla Almanya izledi. Bu beş ülkeye yapılan doğrudan yatırımlar, anılan dönemde Türklerin toplam sermaye transferinin yüzde 71'ini oluşturdu.

En çok yatırım emlak ve finansla

Bu dönemde Türkler, 706 milyon dolarla en çok gayrimenkul faaliyetleri sektörüne yatırım için dışarı sermaye transfer etti. Bu sektörü, 506 milyon dolarla yine hizmetler alanında bankacılık/finans ve sigortacılık sektörü izledi.

Hizmetler sektörü toplamda 1 milyar 539 milyon dolarla yatırımlardan en çok payı aldı. Aynı dönemde Türkler, yurt dışına madencilik yatırımları için 349 milyon, imalat sanayii yatırımları için 170 milyon, tarım yatırımları için de 2 milyon dolarlık kaynak aktardılar.

Abdulkadir Selvi

Erdoğan, Batı'ya ne mesaj vermiş oldu?

İletişim Başkanı Prof. Dr. Fahrettin Altun'la Hande Fırat'ın ev sahipliğinde Demirören Medya Ankara Temsilciliğinde bir araya geldik. Hemen söyleyeyim verimli bir sohbet yaptık.

Seçimlerin ardından 5 yıllık yeni bir dönem başladı. Fahrettin Altun'un önümüzdeki döneme yönelik bir perspektif içinde olduğunu görmek önemliydi. Fahrettin Altun, Cumhurbaşkanı Erdoğan'la çalıştığı 2018 yılından bu yana stratejik iletişim boyutuyla birçok uluslararası gelişmenin içinde yer aldı. Lider diplomasisinin ön planda olduğu bir dönemde Fahrettin Altun, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile birlikte yakın çalışma şansını elde etti. Türkiye'de seçim süreçleri başta olmak üzere iç siyasetin her aşamasına ilişkin önemli tanıklıkları oldu. O nedenle birçok konuyu konuştuk, zaman olsaydı daha çok soracağımız sorular vardı. Ama Fahrettin Altun'un net açıklamaları nedeniyle su gibi akıp giden bir sohbet oldu.

Fahrettin Altun

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Yeni bir dönemi başlatıyoruz" sözü yeni dönemde Türkiye'nin ABD ve Avrupa Birliği ile yaşadığı sorunları aşma yönündeki iradesini yansıtıyor. Elbette gerek ABD ile gerekse de AB ile birçok önemli başlığımız var. AB ile ilişkilerin gelişmesinin Türkiye'ye önemli yararları var. Ancak İsveç'in NATO'ya üyeliği, Türkiye'nin Rusya-Ukrayna savaşındaki rolü de gösterdi ki batı dünyasının da Türkiye'ye ihtiyacı var. Bu karşılıklı olarak bir kazan-kazan durumu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ABD ve Avrupa birliğine çok önemli bir manevra alanı açtı ama Batı bunu nasıl değerlendirecek?

Erdoğan 5 yıl daha Türkiye'yi yönetecek. Batı ülkeleri Türk halkının bir kez daha Erdoğan dediğini gördü. Seçimin ardından batılı liderlerin Erdoğan'ı tebrik kuyruğuna girmesi, Erdoğan'ın Türkiye siyasetinin asli bir unsuru olduğunu anladıklarını gösteriyor. Geriye yeni süreci iyi değerlendirmek kalıyor.

TÜRKİYE EKSENİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsveç'in NATO'ya tam üyeliği sürecinin önünü açtı. Bunu yaparken de muhataplarından Türkiye'nin güvenlik önceliklerine ve stratejik beklentilerine dair önemli taahhütler aldı. Türkiye'nin ekseni bellidir. Türkiye ne Batı ekseninde, ne Doğu eksenindedir. Türk dış politikasının ana kavramı Türkiye eksenidir.

Bu perspektifle Türkiye yeni dönemde hem ABD hem Avrupa Birliği ile daha yakın çalışmak için bir irade ortaya koydu. Bu irade, karşılıklı olarak ortaya konur ve Türkiye'ye karşı geçmişte yapılan hatalar tekrarlanmazsa bu takdirde Türkiye, Batı ilişkileri restore edilebilir.

AB'DEN BEKLENTİLER

Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsveç'in NATO'ya üyeliği tartışmasının en sıcak olduğu geçtiğimiz günlerde güçlü bir çıkış yaptı. Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecinin önünün açılması gerektiğini gür bir şekilde vurguladı. Bu esas itibarıyla AB'nin stratejik genişleme perspektifine son dönemde yapılmış en önemli katkı. Eğer Avrupa Birliği bu stratejik imkanın farkına varır ve Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve Vize Serbestisi başta olmak üzere somut adımlar atmaya başlarsa bu takdirde ilişkilerin mahiyeti ve muhtevası daha nitelikli hal alır. Cumhurbaşkanı Erdoğan, sürecin olumlu seyretmesi için gayret sarfediyor. Nitekim Cumhurbaşkanı Erdoğan başdanışmanı Akif Çağatay Kılıç'ı AB ile yol haritası çalışması yapmak üzere Litvanya'dan direkt Brüksel'e yolladı. Somut bir yol haritası bu sürecin en önemli unsurlarından biri olacak.

AB'DE 50 YIL İSVEÇ'TE 3 AY

Ayrıca AB, Türkiye'nin tam üyelik konusunda acele edildiğini söyleme lüksüne de sahip değil. Cumhurbaşkanımızın mesajı çok net: Türkiye'yi 52 yıl AB kapısında

bekletenlerin İsveç'in NATO'ya üyeliğinin 3 ay bekletilmesinden rahatsız olmasını anlayamayız.

İSVEÇ'İN TAAHÜTLERİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın NATO genel sekreteri ve İsveç Başbakanı ile yaptığı uzun toplantı sonrasında Türkiye'nin güvenlik öncelikleri açısından güçlü taahhütler aldı. Her şeyden önce terör örgütleriyle mücadele ve savunma alanındaki yaptırımlara son verilmesi noktasında önemli sözler aldı. NATO'ya tam üyelik karşılığında İsveç'in üstlendiği sorumluluklardan biri de İsveç'in "YPG-PYD ve Türkiye'de FETÖ olarak tanımlanan örgüte destek vermeyeceğini" yinelemesiydi. Türkiye verilen bu sözlerin takipçisi olmakta kararlı. Hedef sadece İsveç değil, YPG-PYD ve FETÖ terör örgütünün Avrupa'daki faaliyetlerinin kısıtlanması. Bu örgütlere yapılan mali yardımların kesilmesi. Ve tabii ki terör örgütü mensuplarının Türkiye'ye iadesi.

ERDOĞAN'IN KURDUĞU STRATEJİK OYUN

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kurduğu stratejik oyun, Avrupa'nın kendisiyle yüzleşmesini sağladığı için çok kıymetli bulunuyor. Avrupa'nın güvenlik mimarisinin en hayati noktasında Türkiye yer alıyor. Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya üyelik süreci Türkiye'nin önemini hatırlattı. Rusya ile Ukrayna arasında oynadığı rol bunu gösterdi. Fakat bunların yanında terörizmle mücadele, kitlesel göç dalgalarının engellenmesi, insani yardımlar, iklim kriziyle mücadele, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığının ortadan kaldırılması noktasında Türkiye son derece merkezi bir aktör konumunda. Türkiye, yıllar yılı kendi iç çelişkileriyle istikrarsızlaştırılabilen, terör örgütleriyle dizayn edilebilen bir ülkeyken bugün itibarlı bir bölgesel güç ve küresel bir oyuncu. Bugün Türkiye, sadece bir istikrar adası değil, istikrarlaştırıcı bir güç...

Esfender KORKMAZ

Stagflasyon riski arttı

Serbest piyasa ekonomisinde, talep yüksekse yatırımların ve üretimin artması gerekir. Yatırımın artması için de yatırım ortamının da olması gerekir.

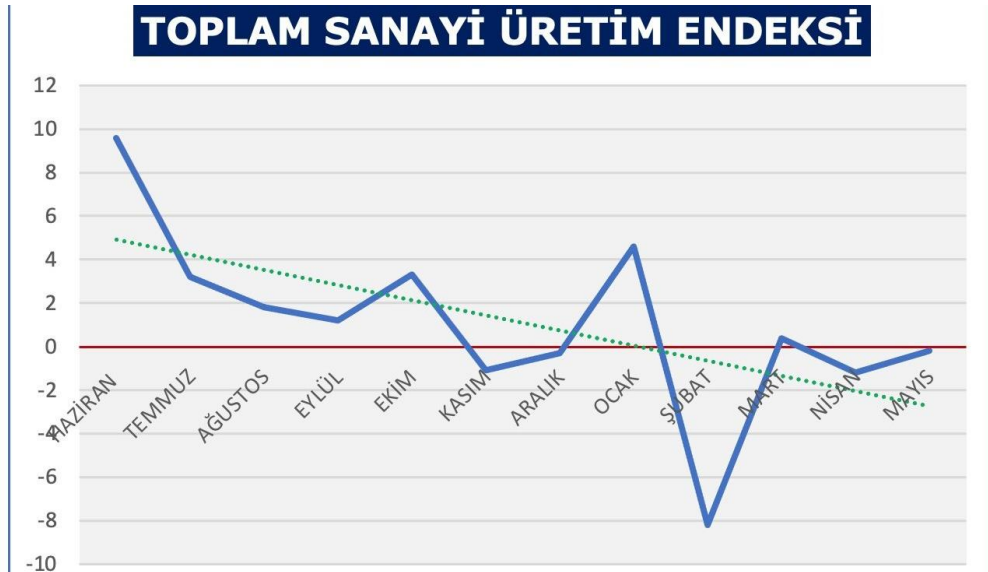
Yatırım ortamı için, demokratik ve hukuki altyapı, uluslararası hukukun uygulanması, işleyen bir bürokrasi, kurumsal bir devlet ve hükümete güvenin olması gerekir.

Türkiye’de yatırım altyapısı eksik olduğu içindir ki, işletme kredi faizleri enflasyonun altında olmasına rağmen, artık doğrudan yabancı yatırım sermayesi gelmiyor, yerli sermaye de tersine çıkıyor. **Yatırımlarda daralma var.**

Sabit sermaye yatırımları, geçen sene 3 çeyrekte yüzde -08, dördüncü çeyrekte 2,6 oldu. Bu sene ilk çeyrekte 4,9 oldu.

İmalat sanayiinde ithal girdi payı yüzde 40 üstündedir. İhracat malı üretiminde daha yüksek yüzde 70 dolayındadır. Kur artışları üretim maliyetlerini misliyle artırdı. Dahası, ithalatın finansmanı zorlaştı. Sonuçta **üretimde de daralma var.**

Aşağıdaki tabloda, TÜİK verilerine göre toplam sanayi üretim endeksinde yıllık değişimin, düşüş yönünde olduğu görülüyor.

Kaynak; veriler TÜİK'ten alınmıştır.

Üretim düşüşü nedeni ile, tüketim malı ithalatı arttı. 2022 Ocak-Mayıs beş ayda, tüketim malının toplam ithalat içindeki payı yüzde 7,4 iken bu sene 2023 aynı dönemde yüzde 11,4'e yükseldi.

IMF Dünya Ekonomik Görünüm raporunda Türkiye'nin 2023 yılı büyüme tahminini yüzde 3'ten yüzde 2,7'ye düşürdü. Binde 7,1 nüfus artışına göre fert başına gelir artışı yüzde 1,97 demektir. Bu gelir artışı ile Türkiye tasarruf yaratamaz, dış borçlarını ödemek için kaynak yaratamaz.

GSYH ve fert başına gelir artışı potansiyel büyümenin çok altında kalıyor.

Sonuç durgunluk demektir. Mal arzı daralır. Fiyatlar artar. Kur artışı da zaten TÜFE trendini artış yönünde etkiledi. Dahası eksi reel faiz tüketimin maliyetini düşürüyor. Talep artıyor. TL'den kaçış da tüketimi artırıyor. İlk çeyrekte büyüme de talep artışından kaynaklandı.

Bundan sonra da arz daralması devam eder. Çünkü Türkiye “**Erken sanayisizleşme**” dönemine girdi. Nedeni finans sektörünün aşırı teşviki ve reel sektör aleyhine büyümesi, planlamanın kaldırılması, düşük kapasite kullanım oranı gibi nedenlerdir.

Özet şudur; bir yandan durgunluğa giderken, diğer yandan enflasyon artıyor. Yatırım ve üretimdeki düşme işsizliği de artıracak. Durgunluğun ve enflasyonun aynı anda görüldüğü duruma stagflasyon deniliyor.

Örnek olarak Türkiye’de 1991 yılında ekonomi yüzde 0,4 büyürken enflasyon yüzde 71,1'e yükselmişti.

Gelişmiş ülkelerde de; Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere 1970'lerin ortalarında yüksek enflasyon ve düşük ekonomik büyüme ile stagflasyon yaşadı. **Japonya:** 1990'ların sonu ve 2000'lerin başında stagflasyon yaşadı.

Türkiye stagflasyona girerse, dış borç temerrüt riski daha çok artar. İşsizlik artar. İhracat düşer. Dış ticaret açığı artar.

En büyük sorun; hükümetin bu tespitleri yapamıyor olması ve bağlı olarak günöbirlik ve palyatif çözümlerle istikrar getireceğini zannetmesidir.